

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte torsdag den 20. januar 1966 kl. 10.

Møtet ble ledet av formannen, R ø i s e l a n d.

Til stede var: Hambro, Henningsen, Korvald, Langhelle, Leiro, Finn Moe, Erling Petersen, Røiseland, Otto Lyng (for Stray), Wormdahl, Ingvaldsen, Gjærevoll (for Hønsvald), Magnus Andersen, Hovdhaugen (for Borgen), Brommeland, Christiansen, Garbo, Gerhardsen, Nordli (for Treholt) og Møller Warmedal.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: utenriksminister Lyng.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Ambassadør Cappelen, ekspedisjonssjef Rogstad og sekretær Colding, alle fra Utenriksdepartementet.

Formannen: Møtet er kalla saman for at utanriksministeren skulle gjere greie for spørsmålet om norsk medlemskap i den asiatiske utviklingsbanken.

Eg gjev ordet til utanriksministeren.

Utenriksminister Lyng: Denne sak kommer for Stortinget i tur og orden. Men når Regjeringen gjerne vil orientere utenrikskomiteen allerede nå, er det fordi utviklingsrytmen her er slik at Regjeringen faktisk vil bli bundet allerede før saken kan bringes inn for Stortinget.

Saken gjelder spørsmålet om hvor vidt Norge skal slutte seg til som medlem av den såkalte utviklingsbank for Asia, og om vi skal bruke midler fra utviklingshjelpen til dette.

Utviklingsbanken for Asia er planlagt og vil bli bygd ut under FN's regi – det vil si, den er planlagt og vil bli bygd ut under direkte regi av De forente nasjoners økonomiske kommisjon for Asia og Det fjerne Østen. Bankens formål er å fremme økonomisk vekst og samarbeid i Asia og Det fjerne Østen. Dette skal gjøres gjennom investeringer både innen den offentlige og innen den private sektor i landene i dette området, og det skal fortrinnsvis gis prioritet til investeringsprosjekter som utgjør en naturlig del av en samlet utviklingsplan for vedkommende område som helhet.

Banken skal ha en kapital på 1 000 mill. dollars. Av dette beløpet er 650 mill. dollars allerede tegnet av land innen selve området – altså av land innen det område hvis utvikling skal varetas ved denne banken. Men det er også adgang til å tegne kapital og slutte seg til som medlem av banken for land utenom dette området, forutsatt at det er land som er tilknyttet De forente nasjoner, og som selv ikke kan regnes som utviklingsland. Det er – med hjemmel i den siste bestemmelsen – en del vestlige nasjoner som har sluttet seg til. Jeg nevner Belgia, Canada, Danmark, Forbundsrepublikken Tyskland, Italia, Nederland, Storbritannia og USA med flere.

Minimumsmedlemskapitalen er 5 mill. dollars. Av dette beløpet skal bare halvparten, altså 2,5 mill. dollars, innbetales og da over fem år, mens resten skal stå som garantikapital og i all fall i første omgang ikke få noen aktualitet over

statsbudsjettet. Dette vil videreført igjen si at det er ca. 17,5 mill. kroner av utviklingshjelpens penger som må investeres her hvis vi slutter oss til som medlem, og dette fordeles over fem år. Resten står som garantikapital.

Grunnlaget for bankens ledelse vil bli et representantskap med ett medlem fra hver medlemsstat. Norge vil altså da få ett medlem av dette representantskapet. Men den rent faktiske ledelse vil bli en «Board of Directors» bestående av syv medlemmer valgt blant landene innen utviklingsområdet, mens tre medlemmer kan velges utenfor området.

Så vel Utviklingshjelpen som Finansdepartementet, Utenriksdepartementet og Handelsdepartementet, og videre Norges Bank, har så godt som mulig vurdert hvor vidt vi burde bli medlem her eller ikke, og alle er enige om at det vil være en god måte å bruke Norsk Utviklingshjelps midler til investering gjennom denne banken. Jeg understreker at denne bankens virksomhetsområde til dels vil komme til å omfatte de strøk i verden hvor utviklingshjelp ubetinget er mest nødvendig og kanskje vil kunne ha best muligheter til å bringe resultater.

Denne saken haster på sett og vis en smule. Vi håper å få den fremmet i statsråd ganske snart, fordi fristen for å kunne bli «opprinnelig medlem», som det heter, med de rettigheter det medfører, utløper den 31. denne måned. Vi tar derfor sikte på å få den avgjort i statsråd snarest. Saken vil komme tilbake til Stortinget på helt normal måte – først til ratifikasjon av den avtale Regjeringen eventuelt må slutte seg til, og dernest til vanlig overføring av midler fra kap. 146 til de enkelte formål.

Jeg tror det kanskje er riktig å si til slutt at denne avtalen om banken inneholder en passus som jeg må si at jeg har liten sympati for. Det er den passus at bankens midler fortrinnsvis skal brukes til innkjøp av varer og til leie av tjenester innen medlemslandene. Det vil på den ene side si at hvis vi slutter oss til som medlem, får vi en viss prioritering. Vi får adgang til å være med på alle entrepriser som blir budt ut osv. På den annen side har vi i Utenriksdepartementet ment at det er en form for klausul på utviklingshjelp som for det første kanskje ikke er så heldig i seg selv, og som for det annet i all fall strider mot vår skipsfartspolitik, som i det lange løp har vesentlig interesse av å unngå bruk av internasjonale restriksjoner av denne art. Men vi akter å gjøre det slik at vi ved undertegningen av avtalen tar et forbehold om at denne passus – som det er adgang til å fravike om 2/3 av direksjonens medlemmer stemmer for det – i så måte må bli håndhevet så liberalt som mulig. Vi har også sett det slik at vi vil kunne bidra til å liberalisere denne restriksjonen mest mulig ved å gå inn som medlem.

Ellers vil jeg gjerne svare på mer konkrete spørsmål.

Garbo: Jeg synes det er en utmerket tanke, og jeg er også helt enig i utenriksministerens betraktninger med hensyn til den nevnte klausul. Det er bare ett spørsmål jeg vil stille. Jeg merket meg at det var tale om å sette inn et minimumsbeløp. Jeg vil gjerne vite om Danmark også har nøydt seg med minimumsbeløpet, eller om man der vil sette inn noe mer?

Utenriksminister Lyng: Danmark har satt inn 5 mill. dollars, Belgia 5 mill. dollars, Canada derimot 25 mill. dollars, Italia 10 mill. dollars, Nederland 11 mill. dollars og Storbritannia 30 mill. dollars.

Formannen: Det blei ikkje nemnt noko om Sverige. Har ikkje svenskane tatt stilling enno?

Utenriksminister Lyng: Svenskene har visstnok ikke tatt stilling ennå. Så sent som i forgårs visste vi ikke hvordan svenskene ville stille seg, og det er ikke kommet noe nytt. Det samme gjelder Finland. Der har man heller ikke tatt stilling.

Hambro: Jeg vil bare stille et spørsmål, uten foreløpig å ta standpunkt til saken.

Da vi sist diskuterte utviklingshjelpen i Stortinget, var det enkelte som kritiserte at det sto igjen så store beløp som ikke ble brukt. Det ble da svart – og jeg tror det også ble sagt av representanten Finn Moe sist vi hadde det spørsmålet oppe i komiteen – at man ikke i Norsk Utviklingshjelp har penger som er bevilget, som ikke allerede er bestemt for helt konkrete oppgaver, slik at det faktisk ikke er noen reserver å bruke av. Hvis det er riktig, betyr det at man da skal legge til på budsjettet for utviklingshjelpen disse 2,5 mill. dollars over fem år?

Utenriksminister Lyng: Det er ingen konkrete formål som må vike på grunn av dette. Hvis jeg ikke husker helt feil, står det udisponert på konto 146 nå ca. 13 mill. kroner.

Jeg vil også gjerne få føye til – det blir opplyst for meg – at vi i grunnen har hatt dette prosjektet i tankene nokså lenge, så det er altså tatt med i våre vurderinger.

Hambro: Det virker litt rart på bakgrunn av det som ble sagt i Stortinget. Man risikerer når denne saken kommer til Stortinget, at det vil bli fremholdt at det ble opplyst i Stortinget at de pengene som står på denne kontoen, allerede er øremerket for helt bestemte oppgaver. Og da dette ble sagt i Stortinget, var det ingen som nevnte den muligheten det her er tale om. Jeg vil bare nevne den vanskeligheten som kan komme opp i Stortinget.

Finn Moe: Jeg er også helt enig i formålet og i at vi går inn med kapitalinnskudd i denne banken. En slik bank representerer utvilsomt en av de beste former for utviklingshjelp, fordi investeringene her kan bli av en slik størrelse at det virkelig monner. På den måten kan man få gjennomført store prosjekter. Jeg er også enig i det forbehold man vil ta med hensyn til at innskyterne skal ha fortrinnsrett. Det er et prinsipp som er blitt bekjempet fra norsk side i alle organer som har med utviklingshjelp å gjøre, og også på UNCTAD-konferansen.

Men jeg vil gjerne komme tilbake til det spørsmålet hr. Hambro reiste. Saken er at det i og for seg er riktig som utenriksministeren sier, at man hadde regnet med å delta med et innskudd i denne banken. Men det faktiske forhold er vel at

utviklingshjelpens midler for året 1966 allerede mer eller mindre er disponert. Pengene kommer først til utbetaling når prosjektet faktisk settes i gang, men forut for dette har man et langvarig arbeid med forhandlinger mellom Norsk Utviklingshjelp og vedkommende mottakerland, med planlegging og det hele. Dette tar lang tid. Av de prosjekter vi har erklært oss villige til å støtte, har for eksempel det ene nå ligget i nesten to år, fordi mottakerlandet ikke er i stand til å oppfylle sin del av avtalen. Men disse pengene er altså disponert, og de må stå der, for plutselig kan det komme beskjed om at nå kan man bare gå i gang.

Jeg ville gjerne at listen over hvordan pengene er disponert, kunne bli fremlagt. Kanskje ambassadør Cappelen kunne gi disse opplysningene, om han har dem for hånden.

Men om vi går inn for dette prosjektet, tror jeg nok man må være forberedt på at det kan bli nødvendig å øke bevilgningene til utviklingshjelpen. Vi kan ikke komme i den situasjon at vi blir anmodet om å være med på et prosjekt som vi vanskelig kan unnså oss for å være med på, og ikke ha penger til det. Jeg tror derfor man skal være fullt klar over en slik konsekvens.

La meg i den forbindelse si at jeg tror nok man bør overveie å øke våre bevilgninger til utviklingshjelpen noe. Saken er at hvis vi tar for oss de land som står tilsluttet OECD – og det er nå en av OECD's viktigste oppgaver å stille med utviklingshjelp – vil vi se at vi ligger lavt og er blant de av OECD's medlemsland som gir minst til utviklingshjelp. Det synes jeg vi bør rette opp. Begge disse ting – på den ene side at så mye av utviklingshjelpens budsjett allerede er disponert, og på den annen side at vi ligger så lavt innenfor den samlede innsats – bør tilsi at man ser på spørsmålet om vi ikke bør øke bevilgningene til utviklingshjelpen en del.

Ingvaldsen: Det forekommer meg også at det vil være en hensiktsmessig form for utviklingshjelp å være med på en slik utviklingsbank. Det dreier seg om en asiatisk utviklingsbank, så det vil si at en nokså stor del av beløpet til utviklingshjelp vil gå til Asia, men det kan vel trenges der i like høy grad som et annet sted.

Så er det spørsmål om Stortinget vil bli bundet på forhånd. Men avtalen må i alle tilfelle inn for Stortinget til ratifisering.

Når det gjelder klausulen om at innskyterne skal ha fortrinnsrett, er jeg ikke så sikker på at man skal reservere seg mot den. Det er i all fall helt sikkert at hvis det skal bli noen greie på utviklingshjelpen, må man koble inn handelsinteressene til de land som er med. Det tror jeg er et realistisk syn. Og at vi skal stille oss i en særstilling når for eksempel – som jeg forsto – England er med, er jeg ikke sikker på er så helt fornuftig. Ordningen med denne klausulen er nærmest en helt ordinær ordning i slike finansieringsprosjekter. Vi plages i all fall kolossalt av det i næringslivet når det gjelder lån til Norge, at man er bundet. Vi bør ha de samme rettigheter som de andre som er med, for ellers vil vi på en måte kunne utelukke vårt eget næringsliv fra mulighetene til å oppnå ordrer der borte. Jeg ville derfor være litt betenkt ved å ta et slikt forbehold, og jeg tror også det kan være litt tvilsomt i det hele tatt å reise spørsmålet, sett ut fra våre skipsfartsinteresser.

Utenriksminister Lyng: Etter hr. Finn Moes inngående innlegg har jeg ikke noe å føye til når det gjelder prioriteringen. Jeg vil bare for mitt vedkommende si at om vi gjennomfører dette, vil ikke det medføre noen forandring i den prioritering jeg har gjort opp for meg selv og har gitt uttrykk for når det gjelder disse forskjellige foretagender. Men det er ganske klart at man bør være klar over at man kan komme i den situasjon at det dukker opp enda mer tiltalende prosjekter senere, som man da vanskelig kan tilgodese.

Når det gjelder det spørsmålet som hr. Ingvaldsen reiste, står man overfor et problem som på en måte representerer et tveegget sverd. Jeg forstår godt den tankegang som ligger bak hr. Ingvaldsens innlegg, men det er bare det at vår skipsfart kommer inn her i ganske stor utstrekning. Det vil i ganske stor utstrekning også bli tale om skipsfartstjenester. Det har vært en høyst nødvendig gjennomgangsmelodi ved all vår argumentasjon i skipsfartspolitikken at skipsfarten skulle være mest mulig fri, uten internasjonale restriksjoner, eller regionale restriksjoner eller restriksjoner av annen karakter. For å kunne føre våre synsmåter når det gjelder skipsfartspolitikken videre konsekvent, har vi derfor ment det var riktig å ta et forbehold overfor denne klausulen.

Erling Petersen: Foreligger det noen opplysninger om hvordan man har tenkt seg arbeidsdelingen mellom den nye banken og Verdensbanken og spesielt Verdensbankens underavdelinger, som driver med utviklingshjelp i form av «soft loans»? Denne banken skal vel ikke drive forretningsmessig, men nettopp hjelpe på basis av «soft loans». Skal begge institusjoner arbeide samtidig på det asiatiske området, eller er det meningen at den nye skal spesialisere seg på dette området og avlaste Verdensbanken, som da kan flytte sin aktivitet mer over på andre verdensdeler? Det er et spørsmål som er ganske viktig, og spesielt fordi det kanskje er en grunn som ligger bak når man ikke har planlagt den nye banken som et nytt ledd i verdensbankkomplekset, men altså har kjørt den under FN's avdeling for Det fjerne Østen.

Det er et annet spørsmål som reiser seg i forbindelse med at man ikke har føyet den inn i dette komplekset som allerede har et meget solid arbeidende apparat for denne type. Man risikerer her å måtte etablere – jeg hørte at det skulle være 7 direktører og et representantskap på antall medlemsland – et stort sekretariat med spesialister. Hvis man da har to slike apparater arbeidende på samme område, kan man vel ikke unngå et betydelig dobbeltarbeid. Det er noe som har bekymret mange som er opptatt av utviklingshjelp, i hvilken grad det hittil har foregått dobbeltarbeid, både i internasjonale institusjoner og de enkelte land, og det å rasjonalisere denne virksomhet har stått høyt på programmet i mange land.

Hambro: Jeg vil bare si at da jeg stilte mitt spørsmål, var det ikke for å protestere mot at pengene skulle brukes på denne måten. Jeg synes det i og for seg er en tiltalende tanke, og det generer ikke meg det spor at man eventuelt må be Stortinget bevilge ekstra penger til utviklingshjelpen. Der er jeg helt enig med

representanten Finn Moe. Det har vært en forutsetning i Stortinget – fra alle partiers side – at disse bevilgningene skulle økes, så det har jeg ikke det ringeste imot.

Grunnen til at jeg nevnte spørsmålet, var bare at jeg ikke ville risikere at vi skulle komme i den stilling i Stortinget at det enten ser ut som om det vi gjør, er selvmotsigende, eller ser ut som om det er noe her som ikke er meddelt. Jeg vil for sikkerhets skyld bare ha sagt at dette jo skal forelegges Stortinget, og så vidt jeg kan skjønne, har ikke denne planen om å bevilge penger til en slik bank i Asia vært nevnt i Stortinget og heller ikke vært nevnt i utenrikskomiteen. Det er riktignok så at Utviklingshjelpen ikke behøver å fortelle Stortinget om alle sine planer, men jeg mener at spørsmålet om å investere et så stort beløp i en ny institusjon, i en slik bank, ville det ha vært naturlig å nevne under debatten i Stortinget, da vi fikk opplysninger om at Utviklingshjelpens penger allerede var disponert, slik at det ikke var noe overskudd. Jeg vil bare gjerne forvise meg om at saken blir lagt frem på en slik måte at vi ikke risikerer et angrep i denne forbindelse som kan skade prosjektet når det kommer til behandling i Stortinget.

Jeg vil for sikkerhets skyld komme med et spørsmål til. Det ble nevnt av utenriksministeren at saken hadde vært forelagt forskjellige departementer og Norges Bank. Ble det der nevnt at den også hadde vært forelagt Utviklingshjelpen?

Utenriksminister Lyng: Ja.

Korvald: Jeg har ikke noe å innvende mot prosjektet, det er sikkert utmerket, så for så vidt er vel saken kurant. Det jeg ville komme litt inn på, var nettopp det spørsmålet som hr. Hambro berørte, og som ellers har vært nevnt her, at Utviklingshjelpens midler er disponert. Dette gjelder kap. 146 som er en sekkepost som man har stående for prosjekter som dukker opp, og bevilgninger til slike prosjekter skal da gis av Stortinget ved overføring fra kap. 146 i hvert enkelt tilfelle. Utenriksministeren opplyste at det står igjen ca. 13 mill. kroner på dette kapittel, så uttrykket «disponert» er vel ikke riktig. De opplysninger som ble gitt i Stortinget i de to debatter vi har hatt om dette, gikk ut på at det var planer om å disponere disse pengene slik og slik, og i det siste innlegget sitt om saken sa hr. Finn Moe, så vidt jeg husker, at man ikke måtte regne med at det ville bli stående igjen noe beløp ved årets slutt, slik at man skulle få kritikk for det. En kan således ikke si at beløpet er disponert, det står der til disposisjon til prosjekter som det via Utenriksdepartementet blir forelagt Stortinget forslag om å bevilge til ved overføring fra kap. 146. Foreløpig er det da ingen fare, og faren vil heller ikke bli større senere, i og med at vi alle sammen er interessert i å plassere disse midlene og om mulig mer midler i fornuftige prosjekter i utviklingslandene.

Finn Moe: Det er jo her et spørsmål hva man mener med at midlene er disponert. Vi forhandler nå om et prosjekt i Kenya, og man forhandler, som det også har vært opplyst i avisene, om et nytt prosjekt i Tanzania, og det er klart at hvis disse forhandlingene fører til et positivt resultat – det er jo vårt ønske – må vi ha i beredskap de beløp som det er regnet med vil gå med til dette. De midlene er altså

bundet. Hvis ikke det var slik, måtte Utviklingshjelpen komme til Stortinget og be om ekstrabevilgning til slike formål.

Jeg kan nevne en annen sak. Vi har et prosjekt i Ghana, og de vesentlige komponenter i dette prosjekt var at Ghana skulle bygge trålere ved Akers mek. Verksted, og så skulle Utviklingshjelpen ta på seg å drive en skole for opplæring av ghanesiske sjøfolk – dekksoffiserer, maskinister osv. Alt var klart for dette prosjekt, og det var valgt et styre fra norsk side. Vi var i og for seg kommet meget langt da det så inntraff en krise i Ghana, som har lånt for mange penger og disponert for mange penger, og faktisk ikke har noen penger til disposisjon. Resultatet er at skolen ikke er blitt bygd, og vi kan derfor ikke sette i gang med opplæringen. Men pengene må stå der, for det kan inntreffe når som helst at Ghana kan gjenopprette situasjonen og begynne byggingen av skolen, og da må vi innfri vår del av avtalen. På den måten er en god del av Utviklingshjelpens midler bundet. Om de fremdeles står på kap. 146 og ikke er overført direkte til vedkommende prosjekt, er de altså likevel disponert. Det er situasjonen, og det var derfor jeg sa at vi nå er kommet i den situasjon at skulle det dukke opp noen nye prosjekter som vi ikke kan unnslå oss for å være med på, vil det sannsynligvis forutsette nye bevilgninger.

Så bare et par ord i forbindelse med det spørsmålet hr. Ingvaldsen reiste. Jeg kan godt forstå at det fra norsk industris synspunkt er betenkeligheter ved å gå med på den reservasjon som man vil ta fra norsk side. Men der er vel forholdet at det man fra norsk side har tenkt på når det gjelder spørsmålet om utviklingshjelp og kommersielle forbindelser med utviklingsland, er skipsfarten. Det kom særlig sterkt fram på UNCTAD-konferansen i Genève. Det vil skape uhyre vanskeligheter for norsk skipsfart om dette prinsipp at man skal preferere skipsfarten fra land som deltar i slike prosjekter osv., skulle bli fulgt, og siden skipsfarten jo er en overordentlig viktig norsk næring, har man vel fra norsk side resonnert slik at man først og fremst må ta hensyn til denne nærings interesser, og derfor har man tatt de reservasjoner over dette preferanseprinsipp som man har gjort.

Ragnar Christiansen: Jeg kan nøye meg med å vise til det hr. Erling Petersen sa, og bare føye til et spørsmål: Hvilke geografiske områder er det som dekkes av uttrykket Asia og Det fjerne Østen?

Utenriksminister John Lyng: Når det gjelder det spørsmålet som hr. Erling Petersen reiste, hvorfor man her bygger ut en egen bank istedenfor å basere seg på filialer av Verdensbanken, har jeg forstått det slik at det hensyn som ligger bak, er det samme som da man bygde ut for eksempel Den afrikanske utviklingsbank. Hensikten er at den ved sin oppbygging, ved sin sammensetning, ved sitt personale og ved sitt arbeidsområde skal være begrenset til Afrika og skal spesialisere seg på oppgaver der – på samme måte som en norsk distriktsbank forutsettes å konsentrere seg om spesielle problemer i vedkommende distrikt i forhold til de mer omfattende sentralbanker. Den afrikanske banken har da selvfølgelig samarbeidet intimt med FN's økonomiske kommisjon for utvikling av Afrika. Jeg konfererte nokså mye med Robert Gardiner, den afrikanske politiske leder som er sjef for FN's økonomiske

kommisjon for Afrika, om det arbeid både banken og selve kommisjonen driver der. De skal ha en konferanse i Kairo i slutten av måneden, hvor de vil legge opp en rammeplan for hele kontinentet, og det er så deres hensikt å bygge videre innen denne rammeplan. Jeg går uten videre ut fra at når man har gått til opprettelse av en slik bank også for Asias vedkommende – selv om området kanskje er større og atskillig mer nyansert i hele sin struktur – er det for å kunne gjennomføre den konsentrasjon som en slik bank tross alt kan gjennomføre i forhold til Verdensbanken og Verdensbankens filialer.

Området Asia og Det fjerne Østen er vel verdensdelen Asia.

Leiro: Eg kan berre slutta meg til prosjektet. Når det gjeld kap. 146 og dei midlar som står til rådvelde der, går eg ut frå at det vert høve til å koma med ein tilleggsproposisjon dersom det skulle syna seg aktuelt i budsjettåret å få noko meir pengar.

Det er aldri hyggjeleg at ei sak vert presentert for Stortinget som avgjort på førehand, og spesielt i dette høve trur eg nok det hadde vore verdfullt å få ei nøyare vurdering av kva innverknad den passusen som utanriksministeren nemnde, vil ha på vårt næringsliv og våre interesser. Eg kan difor ikkje lata vere å koma med den merknad at det hadde vore ønskjeleg å få litt meir kjennskap til det på eit tidlegare tidspunkt, før saka kjem til Stortinget. Det er no ein gong seint når spørsmålet om ratifikasjon ligg føre, å gjera eventuelle endringar som det kunne vera ønske om. Men eg har ikkje vidare kjennskap til korleis saka er presentert for Utanriksdepartementet og om det hadde vore moglegheiter i den retning.

Ingvaldsen: Jeg forstår godt at man alltid må ha skipsfartsinteressene i tankene, men man må være klar over at en hel del av denne kapitalen kan gå til å bygge opp handelsflåten i disse landene. Jeg antar at flere av disse landene vil gjøre det. Jeg tror derfor man må være innstilt på at dette vil ha konsekvenser.

Når jeg er betenkt overfor en slik reservasjon, er det fordi den ikke kan føre fram. Ved å ta en slik reservasjon, har man fastslått at vi oppfatter hele denne ordningen som diskriminerende, den har fått et stempel av oss uten at vi oppnår noen endring, og det er jeg litt betenkt ved.

Wormdahl: For å ta det siste først – den reservasjonen som har vært omtalt. Jeg oppfattet utenriksministeren på en annen måte enn de åpenbart har gjort som har uttalt seg hittil. Jeg oppfattet ikke utenriksministeren slik at han mente at vår reservasjon skulle munne ut i at Norge skulle bli stående i en særstilling innenfor denne organisasjon, denne banken. Slik jeg oppfattet det, skulle vi ta reservasjon om at de regler som blir satt opp, blir praktisert mest mulig liberalt, og ikke på den måten at vi stiller oss selv, Norge, utenfor den ordning som vil bli vedtatt.

Når det gjelder prosjektet i sin alminnelighet, er også jeg enig i at Norge bør slutte seg til dette og betale inn den nødvendige sum, og jeg er også enig i at dette kan skje ved overføring fra kap. 146 på statsbudsjettet. Men for min del vil jeg gå litt lenger enn de som har sagt omtrent det samme før, idet jeg synes det bør knyttes

til som en uttrykkelig forutsetning for det første at det at vi nå bruker storparten av de midler som er disponible – for å si det slik – på kap. 146 til dette tiltak, ikke må føre til at andre prosjekter som kan komme på tale i løpet av budsjettåret 1966 blir hindret eller stoppet. Hvis det altså dukker opp slike prosjekter, må det være en uttrykkelig forutsetning at Regjeringen kommer til Stortinget med forslag om ytterligere bevilgninger. Dernest at det at en vesentlig del av de midler som er disponible på kap. 146 nå blir disponert på denne måten, heller ikke må føre til at planer som ennå befinner seg på et forberedende stadium i Norsk Utviklingshjelp eller andre organer, blir stoppet fordi man går ut fra at det ikke har noen hensikt å arbeide videre med dem av den grunn at det ikke finnes flere penger igjen på kap. 146. Dette mener jeg bør være en klar forutsetning for at Norge slutter seg til dette prosjektet.

Formannen: Så vidt eg forstår, er det atterhald som utanriksministeren nemnde at Regjeringa har tenkt å ta, fullt i samsvar med den line som vi før har følgd. Spørsmålet om særreglar har vore oppe fleire gonger før, og det var òg eit av dei springande punkt på FN's konferanse om verdenshandelen. Der var vi av dei land som gjekk inn for at eventuelle tollreduksjonar skulle vere generelle, det skulle ikkje vere særreglar for utviklingsland. Når vi tok det standpunktet, var det ikkje minst av omsyn til skipsfarten. Det var slett ikkje udelt tilslutning til vårt standpunkt, med di nokon av dei nordiske landa – eg kan ikkje nå seie kven – var mot, så det er ikkje sikkert korleis det går her. Men eg synest det er naturleg at vi følgjer same line her som før.

Ei anna sak er at utviklingslanda ikkje er glade for det – det veit vi. Det kan gjerne vere at utviklingslanda reknar med at den regelen som dei vil ha inn i avtalen, manifesterer at her er det spørsmål om forretning og ikkje om hjelp, og dei er nokså vare på det punktet no. Dei vil vel gjerne få det til at alt skal vere kooperasjon, forretning og ikkje hjelp, men eg meiner at Utanriksdepartementet får balansere så godt det kan her. Det er eit vanskeleg område.

Når det så gjeld Stortinget, vil vi få saka tilbake på ordinær måte i form av proposisjon om godkjenning av ein traktat som Regjeringa har gått med på. Det er klårt at den traktaten ikkje er i orden før den er ratifisert av Stortinget.

Erling Petersen: Når det gjelder det prinsipp at det ikke skal være prioritet for enkelte land, som vi holder på, må vi se i øynene at hvis dette skulle bli gjennomført – hvilket ikke er sannsynlig så vidt jeg forstår – vil det få den konsekvens at en rekke land vil redusere sin utviklingshjelp fordi hele deres innsats i det vesentlige er bygd på dette at den skal gi dobbel fordel, den skal være til fordel for begge parter. Da kommer dette prinsipp inn, og om det ikke er anerkjent hos oss, er det flere land hvor det spiller så stor rolle at hvis de ikke får gjennomført det, vil resultatet være at de minsker på beløpet. Det har derfor for så vidt en mer langsiktig konsekvens.

Jeg vil stille et rent praktisk spørsmål til slutt. Jeg forstår at den nye institusjonen og Verdensbanken, IDA og andre kommer til å kjøre parallelt i Asia.

Har man tenkt å koble inn Norges Bank i vår forbindelse med den nye institusjonen? Norges Bank har jo en viss erfaring i denne type av saker.

Utenriksminister Lyng: Vi kan gjerne prøve å koble inn Norges Bank.

Hambro: Jeg vil bare få stille et spørsmål til utenriksministeren. – Av utenriksministeren ble det sagt så vidt jeg forsto at saken nå lå slik an at den norske stat faktisk vil bli bundet før saken kommer til Stortinget. Betyr det at man er nødt til å si ja og til å love innbetalt disse pengene uten å kunne ta det vanlige forbehold om ratifikasjon? Altså, hvis man kan ta det vanlige forbehold om ratifikasjon, er tross alt ikke Stortinget bundet før Stortinget gir sitt tilsagn. Er det riktig?

Utenriksminister John Lyng: Det er ganske klart at traktaten ikke er bindende før den er ratifisert av Stortinget, og pengene er ikke disponible før de er bevilget av Stortinget. Det jeg sa innledningsvis, var at når Regjeringen gjerne vil konferere med utenrikskomiteen før Regjeringen underskriver, er det fordi vi gjerne vil ha en reaksjon fra komiteen før Regjeringen selv binder seg ved sin underskrift av traktaten. Men det er klart at traktaten ikke er bindende for Norge som stat før den er ratifisert av Stortinget, og pengene kan ikke brukes av Utviklingshjelpen før de er bevilget av Stortinget.

Formannen: Fleire har ikkje bede om ordet, og møtet er slutt.

Møtet slutt kl. 10.50.